

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування**

НАГОРНА СВІТЛАНА ЮРІЇВНА

**ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РЕСПУБЛІКИ
ПОЛЬЩА В ПРОЦЕСІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

Спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ

магістерської роботи на здобуття наукового ступеня
магістра публічного управління

Миколаїв – 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність проблеми дослідження. Актуальність теми інтеграції в наш час зростає с кожним днем у зв'язку з прискоренням процесу глобалізації. Інтеграція – масштабний процес, який інтенсивно розвивається. За останні десятиліття у світі створювалися інтеграційні об'єднання (союзи), однак більшість з них не відрізняється зрілими формами багатосторонніх економічних відносин. Своєрідним винятком виступає Європейський Союз (ЄС), який має найвищий ступінь інтеграції економік, що входять до нього, пов'язану з вільним переміщенням товарів, трудових ресурсів, капіталів, а також проведенням єдиної економічної політики.

Протягом декількох десятиліть на міжнародній арені Європейський союз користується підтримкою держав та народів, що входять до його складу, він також відіграє дуже велику роль в системі міжнародних відносин і стає еталоном для багатьох країн, що прагнуть до нього вступити. Його ефективність насамперед безперечно полягає в тому, що ЄС має демократичний мандат для використання ресурсів, що їх виробляють громадяни держав-членів ЄС, з метою реалізації демократично визначених цілей.

А отже, історія європейської інтеграції пов'язана з процесом фундаментального розширення Європейського Союзу.

У 2004 році відбулося п'яте розширення ЄС, яке корінним чином змінило стосунки в Європі в цілому та встановили доволі чіткі границі майбутнього зростання ЄС.

Однією з таких держав, що увійшла до ЄС у 2004 році є Республіка Польща (РП), яка з падінням комуністичного режиму в 1989 р. позиціонувала себе в якості невід'ємної частини Заходу та пройшла послідовний і досить швидкий шлях інтеграції до євроатлантичних та європейських структур, під час якого було розроблено адекватну національним інтересам зовнішньополітичну стратегію.

Враховуючи такі показники, а також об'єм проведеної державою роботи в області інституційного будівництва, можна стверджувати, що приклад Польщі унікальний в тому, що стосується повноцінної інтеграції такої великої держави до складу ЄС.

Зважаючи на те, що важливою складовою зовнішньої та внутрішньої політики України є інтеграція до структур Європейського Союзу та отримання країною статусу повноправного члена ЄС, у цьому контексті актуальності набуває вивчення досвіду держав, в яких чітко визначені національні інтереси, що стали основою формування зовнішньополітичної стратегії й пріоритетних напрямів зовнішньої політики в цілому і, зокрема, євроінтеграційні процеси були успішними.

Тому, досвід саме Республіки Польщі дає можливість визначити та характеризувати висновки щодо європейських перспектив України та виробити практичні рекомендації стосовно напрямків формування європейської політики нашої країни.

Формування та розвиток зовнішньої та внутрішньої політики Польщі є важливим для розуміння сутності трансформаційних процесів, що відбувалися в Центральній-Східній Європі (ЦСЄ) в посттоталітарну добу, та їх впливу на проходження даних процесів і в Україні. А також, польський досвід реалізації зовнішньополітичних пріоритетів, зокрема європейської інтеграції, має велике практичне значення для України, що визначила стратегічною метою своєї зовнішньої політики вступ до Європейського Союзу (ЄС) і на цьому шляху розглядає сусідню Польщу одним із головних своїх стратегічних партнерів.

Обрання Євроінтеграційних процесів РП об'єктом магістерської роботи має на меті посилення дослідницького інтересу до актуальних питань міжнародних відносин та

всесвітньої історії, зокрема європейської. Вивчення останніх, особливо в світлі офіційно проголошеного Україною європейського вибору зовнішньої політики, прагнення поглиблювати взаємини з Європейським Союзом та НАТО із наступним набуттям повноправного членства в них, є, безумовно, важливим завданням вітчизняної історичної науки.

Актуальність дослідження суттєво посилюється фактом можливості використання офіційним Києвом польського досвіду європейської та євроатлантичної інтеграції, а разом – адвокатуванням Польщею наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. українських інтересів на рівні провідних євросоюзних інститутів, діяльною позицією сприяння нашої державі на обраному шляху.

Актуалізує необхідність вивчення даної проблеми також її недостатня наукова розробленість: фундаментальні комплексні праці, присвячені дослідженню зовнішньої політики Республіки Польща, реалізації її пріоритетних напрямів, зокрема її євроінтеграційної складової, практично відсутні в історіографії.

Об'єктом магістерського дослідження виступає Європейська інтеграція Республіки Польща як багатовимірний процес і важлива складова постсоціалістичної трансформації країни, що сприяла розвитку її політичного, економічного і соціального потенціалу та міжнародного авторитету в існуючій системі міжнародних відносин.

Предметом дослідження є особливості процесу формування зовнішньополітичної стратегії Польщі, її нормативно-правове та інституційне забезпечення й пріоритетні напрями розвитку її зовнішньої та національної (внутрішньої) політики, методи, форми і наслідки їх реалізації на кожному етапі Європейської інтеграції.

Метою завдання є системний аналіз процесу формування зовнішньополітичної стратегії та виявлення й розкриття пріоритетних напрямів зовнішньої та внутрішньої політики Республіки Польща у процесі Євроінтеграції у 1989-2018 рр. в контексті її внутрішньополітичного розвитку і нового геополітичного становища в Європі та світі.

Досягнення поставленої мети зумовило розв'язання наступних наукових завдань:

- проаналізувати стан наукової розробки проблеми та її джерельну базу;
- простежити історичні традиції та концептуальне бачення польськими політиками, державними діячами та інтелектуалами стратегії й принципів зовнішньої політики Польської держави;
- розкрити особливості формування національних інтересів Республіки Польща в процесі постсоціалістичної трансформації та їх вплив на вироблення зовнішньополітичної стратегії держави;
- дослідити концептуальні засади, нормативно-правове та інституційне забезпечення зовнішньополітичної діяльності РП;
- висвітлити становлення та розвиток взаємовідносин Польщі з Європейським Союзом у період набуття нею членства і значення її вступу до ЄС;
- проаналізувати досвід трансформації системи управління Республіки Польща з метою використання перспектив для України.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що на основі опрацювання великого об'єму спеціальної літератури та залучення й комплексного аналізу широкого кола різноманітних джерел в магістерській роботі здійснено цілісне та всебічне дослідження найважливіших етапів Європейської інтеграції Республіки Польща у 1989-2018 роках.

Практичне застосування одержаних результатів магістерського дослідження

полягає у розширенні знань з новітньої історії Польщі та її зовнішньої політики, історії сучасних міжнародних відносин, становлення українсько-польського стратегічного партнерства тощо. Матеріали та аналітичні положення й основні висновки магістерської роботи можуть бути використані для підготовки нових наукових праць.

Структура магістерської роботи. Магістерська робота складається з 2 розділів. Перший розділ розкриває теоретико-методологічні засади дослідження питання і складається з 3 частин. У першій частині визначено теоретико-методологічні засади дослідження євроінтеграційних процесів в Республіці Польща, у другій частині визначена джерельна база дослідження, третя частина розкриває історіографію проблеми євроінтеграційних процесів Республіки Польща

У другому розділі проаналізовано особливості та тенденції трансформації системи управління Республіки Польща у процесі євроінтеграції. Даний розділ складається з 3 частин та включає в себе: причини та передумови трансформації на етапі підготовки вступу Республіки Польща до Європейського Союзу; сутність управлінських реформ під час європейської інтеграції Республіки Польща та їх ефективність; використання досвіду трансформації системи управління Республіки Польща для України.

Магістерська робота відповідає поставленій цілі та завданням. Дослідження складається з переліку умовних скорочень, вступу, двох розділів (шести підрозділів), висновків, списку використаних джерел (104 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 99 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та основні завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, висвітлено наукову новизну і практичне значення виконаної роботи. Наведено результати апробації основних положень та особистий внесок автора дослідження.

У **першому розділі** «Теоретико-методологічні засади вивчення євроінтеграційних процесів в Республіці Польща» охарактеризовано теоретико-методологічні засади дослідження євроінтеграційних процесів в Республіці Польща, визначено джерельну базу дослідження та розкрито історіографію проблеми євроінтеграційних процесів Республіки Польща

У *підрозділі 1.1. «Теоретико-методологічні засади дослідження євроінтеграційних процесів в Республіці Польща»* встановлено, що ґрунтовне вивчення зовнішньої політики Республіки Польща потребує чіткого й однозначного обґрунтування фундаментальних теоретико-методологічних засад наукового дослідження.

Вибір методологічного інструментарію дослідження даної роботи, таким чином, продиктований потребою всебічного та неупередженого висвітлення політики Польщі період Євроінтеграційного процесу, з'ясування концептуального її підґрунтя, чинників, що визначали зміст та спрямованість розвитку, в тому числі в аспекті реалізації пріоритетних завдань, пов'язаних зі вступом до ЄС, набуттям регіонального лідерства в Центральній-Східній Європі тощо.

Визначено, що пріоритетне місце в методологічному інструментарії посідають методологічні принципи наукового пізнання, якими керується історична наука та які можуть бути використані для дослідження Євроінтеграційних процесів Польщі упродовж всього періоду підготовки до вступу в ЄС. У роботі використанні принципи історизму,

наступності, об'єктивності та всебічності, що є цілком достатньою передумовою для досягнення визначеної у дослідженні мети та виконання завдань.

Встановлено, що ефективність зазначених методологічних принципів, безсумнівно, значно залежить від комплексності їх застосування, а також від сукупності науково-дослідницьких методів, через які вони реалізуються. А отже, в роботі було використано загальнонаукові методи аналізу та синтезу, індукції і дедукції, аналогії, порівняння, узагальнення, а також такі спеціальні методи наукового пізнання, як історико-генетичний, історико-хронологічний, історико-порівняльний, історико-типологічний, системно-структурний та ін. У підсумку ґрунтовне вивчення дослідження проблематики інтеграції Польщі виявилось можливим саме завдяки комплексному застосуванню широкого спектру науково-дослідницьких методів.

Розкриті наукові підходи, що застосовувалися при написанні роботи, а саме: системний підхід, згідно з яким, будь-які об'єкти є складними системами, відповідно їх дослідження відбувається шляхом розчленування на окремі складові, потім у взаємозв'язку їх вивчення й наступне об'єднання в єдину теоретичну картину, покликану дати відповідь на конкретне запитання. У нашому випадку, з огляду на залежність проведеної політики Польщі у процесі інтеграції від низки зовнішніх та внутрішніх чинників, а заразом певну детермінованість нею системи міжнародних відносин, досягнення визначеної даної мети видається можливим лише за умови врахування цієї взаємообумовленості. У взаємозв'язку з попереднім перебуває діалектичний підхід, який охоплює особливості розвитку будь-яких процесів і явищ та сприяє об'єктивному вивченню чинників, що на них впливають. Так, згідно з діалектичним підходом, зовнішня політика будь-якої держави є динамічною системою, що постійно перебуває в стані розвитку, змінюючись під впливом внутрішніх та зовнішніх детермінант. Таким чином, зовнішня політика Польської держави впродовж аналізованого періоду зазнавала впливу низки взаємопов'язаних чинників, «мозаїка» яких постійно змінювалася, як наслідок, зазнавала зміни і сама проведена політика в процесі інтеграції.

Виходячи зі значної обумовленості проведеної політики держави геополітичним її потенціалом, політичною, економічною, соціокультурною ситуацією в середині країни та за її межами, цивілізаційною приналежністю, менталітетом та добробутом населення тощо, вивчення обраної для дослідження проблеми супроводжувалося зверненням до наукових напрацювань не лише істориків, але й політологів, економістів, соціологів, культурологів, фахівців у сфері безпеки й оборони та ін. Як наслідок, робота набула виразного міждисциплінарного характеру. Застосування даного підходу дало можливість комплексно проаналізувати процес Євроінтеграції Польщі, виявити характерні риси та ключові тенденції процесу розвитку, а також чинники, що на нього впливали.

Зроблено висновок, що всебічне вивчення процесу інтеграції Республіки Польща, пріоритетних її напрямів та ключових завдань, змісту й спрямованості взаємин із сусідніми та іншими державами, провідними міжнародними організаціями в контексті існуючої в той час системи міжнародних відносин, а також з урахуванням ситуації, що мала місце в середині держави, потребує використання відповідного теоретико-методологічного інструментарію. Досягнення мети та реалізація зумовлених нею дослідницьких завдань стали можливими завдяки зверненню до напрацювань провідних українських та зарубіжних фахівців, а також застосуванню наукових принципів, методів та прийомів, посередництвом яких повною мірою вдалося розкрити предмет дослідження. Неабияке теоретичне та методологічне значення для осмислення визначеної проблеми

мало також використання понятійно-категоріального апарату, сформульованого з урахуванням поглядів провідних істориків-міжнародників, політологів, фахівців в інших суміжних галузях наукового пізнання.

У підрозділі 1.2. «Джерельна база дослідження» встановлено, що комплексне дослідження інтеграції Республіки Польща в ЄС, досягнення визначеної мети та реалізація окреслених нею завдань, безперечно, зумовлює необхідність формування репрезентативного актуалізованого джерельного комплексу. Визначена якість останнього, своєю чергою, може бути здобута лише за умови залучення до наукового аналізу максимально можливої кількості різножанрових джерел, спроможних, до того ж, витримати конструктивну критику на предмет фаховості та об'єктивності.

Робота підготовлена шляхом паралельного опрацювання студій попередників, а також репрезентативного комплексу джерел. Виходячи з хронологічних рамок дослідження, велика кількість розвідок за тематикою, що ними послуговувалася автор, були написані наприкінці 1990-х – на початку 2000-х рр. Разом з тим, з огляду на актуальність теми, її дослідження провідними українськими та зарубіжними, головним чином польськими, науковцями триває досі, відповідно доробок за тематикою невпинно поповнюється новим масивом праць. А отже можна відзначити, що найбільш численними серед них є наукові статті (в періодичних та продовжуваних виданнях), дедалі більше з'являється монографій, дисертаційних досліджень; певне місце висвітленню проблеми автори приділяють також на сторінках навчальної та публіцистичної, ін. літератури.

Зроблено висновок, що джерельний комплекс даного дослідження представлений сукупністю опублікованих документів, а також статистичними матеріалами, періодикою, та ін. У поєднанні з науковими працями українських та зарубіжних авторів, у своїй сукупності вони закладають надійні підвалини для вивчення процесу інтеграції Польської держави до ЄС та проведеною нею зовнішньої політики, об'єктивного її аналізу, неупередженої оцінки. Водночас, з огляду на невпинне поповнення джерельного комплексу новими зразками документів та матеріалів та триваючу актуальність теми, продовження наукових пошуків у заданому напрямку, безперечно, залишається на часі.

У підрозділі 1.3. «Історіографія проблеми» визначено, що з'ясування тенденцій та пріоритетів сучасної історіографії щодо проблеми інтеграції Польщі до ЄС доцільно проводити у двох площинах. По-перше, необхідно опрацювати та аналізувати історіографію, що торкається розвитку та трансформації Польської держави на шляху до Європейської інтеграції та стосунки з ЄС після 1989 року. По-друге, це вивчення наукових досліджень, що стосуються окремих аспектів європейської інтеграції Польської держави.

Зроблено висновок, що особливістю наукових розвідок більшості вітчизняних та зарубіжних вчених, присвячених проблемам та перспективам розвитку Польської держави з кінця 1980-хрр., стало обґрунтування закономірності процесу інтеграції Республіки Польща до Європейського Союзу. У той же час, у вітчизняній історіографії є наявним брак комплексних досліджень, присвячених інтеграції Польської держави до Європейського Союзу та наслідкам цього процесу. Більшість робіт з полоністичної тематики презентована у вимірі двосторонніх зв'язків України і Польщі чи у контексті окремих проблем економічного, політичного та регіонального співробітництва між Польською державою та Європейською Унією. Отже, аналіз вітчизняних джерел засвідчує потребу в подальшому вивченні історії євроінтеграційного розвитку Польщі, а також вплив у процесі розширення ЄС у східному напрямку на взаємовідносини Європейського Союзу з Україною.

У другому розділі «Особливості та тенденції трансформації системи управління Республіки Польща у процесі Євроінтеграції» проведено аналіз трансформації системи управління Республіки Польща на етапі підготовки до вступу в ЄС, сутність та ефективність управлінських реформ в процесі євроінтеграції, а також використання досвіду трансформації для України.

У підрозділі 2.1. «Причини та передумови трансформації на етапі підготовки вступу Республіки Польща до Європейського Союзу» досліджено, що основною передумовою вступу Польщі в ЄС був кризовий економічний стан країни, з яким поляки хотіли впоратися шляхом зближення з Європою. Потужна і розвинена сучасна Польща до євроінтеграції значно страждала від прояву фінансової світової кризи.

Встановлено, що переслідуючи завдання як найшвидше стати членом Європейського Союзу, Польща визначила основні пріоритети і наполягала на їх розгляді ЄС. Це насамперед:

- укласти митний союз, який передбачав би відміну мит та імпорتنих квот на всі товари країн-учасниць;
- створити ефективну ринкову економіку на аспектах, які передбачають взаємний інтерес в конкретних галузях;
- досягти вільного руху капіталу та робочої сили в межах ЄС;
- добитись створення єдиного валютного союзу;
- увійти в єдину оборонно-безпекову систему.

Проаналізовано, що адміністративні інститути, створені Польщею для підготовки процесу входження до складу ЄС, довели свою ефективність і вирішили поставлені перед ними завдання. Результатом їх діяльності стала відповідність стандартам ЄС. Ці органи зіграли важливу роль у період підготовки до асоціації.

Зроблено висновок, близько п'ятнадцяти років знадобилось Польщі для того, щоб увійти до Європейського Союзу. За цей час держава здійснила реформи фактично в усіх сферах суспільного життя для того, щоб відповідати Копенгагенським критеріям. До найважливіших подій цього процесу можна зарахувати: підписання Європейської угоди про асоціацію у 1991 р., яка започаткувала систематичний діалог між Польщею та ЄС, та сприяла соціальним трансформаціям у країні; саміт у Копенгагені у 1993 р., на якому було проголошено, що держави, з якими підписаний договір про асоціацію, можуть стати повноправними членами Євросоюзу, досягши певних критеріїв; подання Польщею офіційної заявки на членство в ЄС у 1994 р.; початок офіційних переговорів між сторонами у 1998 р.; вступ Республіки Польщі до Європейського Союзу, який відбувся у 2004 р. За роки інтеграції Річ Посполита зосередила свої зусилля як на змінах у внутрішній політиці країни, так і на співпраці регіонального та міжнародного рівні.

У підрозділі 2.2. «Сутність управлінських реформ під час європейської інтеграції Республіки Польща та їх ефективність» встановлено, що у період з 1990–1994 рр. характерним для країни є активізація реформ в економічній та політичній сферах, зміна авторитарного режиму на демократичний, створення багатопартійності. В економіці країни вдалося встановити рівновагу між попитом та пропозицією за рахунок вільної взаємодії ринкових сил, лібералізації цін і торгівлі. Створено законодавчу базу, яка передбачала існування ринкової економіки та ефективного регулювання прав власності.

1 травня 2004 року Республіка Польща вступила до Європейського Союзу. Відтоді вона отримала право на використання фондів, метою яких є допомога економічно відсталим регіонам заради вирівнювання диспропорцій. Впродовж цих років сумарні

надходження з європейського бюджету (понад 82 млрд євро) Загалом за цей час було впроваджено 186 000 проектів, завдяки чому створено близько 800 000 нових робочих місць. Отримавши гранти, безробітні зареєстрували більше як 243 000 малих підприємств.

Проекти ЄС у Польщі впроваджуються як на національному, так і на регіональному рівні. Окрім того, були розроблені спеціальні проекти для стимулювання п'яти найбільш економічно відсталих східних регіонів. Одне з правил надання допомоги Європейського Союзу полягає у спільному фінансуванні, а саме, виконавець проекту повинен частину необхідних коштів забезпечити самостійно. Таким чином підвищується відповідальність бенефіціарів і зростає ефективність проектів. Найвідчутнішого позитивного впливу від інвестицій зазнала інфраструктура. Ці зміни у якості транспортної системи, а також покращення благоустрою населених пунктів, без сумніву, посприяли підвищенню прибутковості бізнесу та зростанню інвестиційної привабливості країни.

Встановлено, що особливу увагу було приділено впровадженню проектів у сфері освіти. Результат цих капіталовкладень можна вже зараз побачити: дослідження, проведені в 2012 році Міжнародною програмою з оцінки рівня освіти Організації економічного співробітництва і розвитку підтверджують надзвичайно високий рівень знань молоді.

Зроблено висновок, що інтеграція в ЄС і необхідність дотримуватися стратегії і тактики Євросоюзу не викликає сумнівів ні у владних структур, ні в підприємницькому середовищі, ні у більшості громадян країни. Дискусії розгортаються тільки щодо послідовності і методів вирішення національних проблем.

У підрозділі 2.3. *«Використання досвіду трансформації системи управління Республіки Польща для України»* проаналізовано шляхи і передумови інтеграції Польщі до Європейського Союзу і України. А отже, Польща культурно та потенційно була більше готовою до цього процесу, ніж Україна. Європейський Союз на початку 2000-х років мав менше внутрішніх дисбалансів і був більше орієнтований на розширення. Це все зумовило швидкі темпи інтеграції Польщі до ЄС, яких, швидше за все, не буде в Україні. Значну роль тут відіграватимуть політичні чинники, які наразі значною мірою сприяють європейській інтеграції України.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі досліджено процес європейської інтеграції Республіки Польща, її основних сфер функціонування і громадського суспільства напередодні та після вступу держави до ЄС, проблеми, що постали з поверненням до демократії, реформування економіки та приведення її галузей до сучасних ринкових стандартів. Отримані результати дослідження дозволяють сформулювати наступні висновки:

1. Проаналізовано стан наукової розробки проблеми та її джерельну базу.

Грунтовне дослідження євроінтеграційної політики Польщі стало можливим завдяки використанню новітнього теоретико-методологічного інструментарію, що цілком погоджується з процесами, характерними українській та зарубіжній історіографії. Представлений сукупністю наукових принципів (історизм, наступність, об'єктивність, всебічність), методів (історико-генетичний, історико-хронологічний, історико-порівняльний, історико-типологічний, системно-структурний, статистичний) та підходів (системний, діалектичний, міждисциплінарний), він надав можливість ґрунтового усвідомлення об'єкта й предмета дослідження, досягнення поставленої мети та реалізацію

зумовлених нею завдань, всебічне й об'єктивне вивчення теми, увінчане отриманням достовірних наукових результатів.

Робота підготовлена шляхом паралельного опрацювання студій попередників, а також репрезентативного комплексу джерел. Виходячи з хронологічних рамок дослідження, велика кількість розвідок за тематикою, що ними послуговувалася автор, були написані/опубліковані наприкінці 1990-х – на початку 2000-х рр. Разом з тим, з огляду на актуальність теми, її дослідження провідними українськими та зарубіжними, головним чином польськими, науковцями триває досі, відповідно доробок за тематикою невинно поповнюється новим масивом праць.

А отже, можна відзначити, що найбільш численними серед них є наукові статті (в періодичних та продовжуваних виданнях), дедалі більше з'являється монографій, дисертаційних досліджень; певне місце висвітленню проблеми автори приділяють також на сторінках навчальної та публіцистичної, ін. літератури. Водночас, абсолютна більшість студій стосується лише якогось одного аспекту теми, тоді як комплексні дослідження за тематикою в українській та зарубіжній історіографії досі були відсутніми, досить часто, окрім того, окремі події у працях науковців зазнавали неоднакового, інколи контроверсійного трактування, що, підкреслимо, значно вплинуло на вибір предмета дослідження даної праці.

Джерельний комплекс даного дослідження представлений сукупністю опублікованих документів, а також статистичними матеріалами, періодикою, та ін. У поєднанні з науковими працями українських та зарубіжних авторів, у своїй сукупності вони закладають надійні підвалини для вивчення процесу інтеграції Польської держави до ЄС та проведеною нею зовнішньої політики, об'єктивного її аналізу, неупередженої оцінки. Водночас, з огляду на невинне поповнення джерельного комплексу новими зразками документів та матеріалів та триваючу актуальність теми, продовження наукових пошуків у заданому напрямку, безперечно, залишається на часі.

2. У роботі простежено історичні традиції та концептуальне бачення польськими політиками, державними діячами стратегії й принципів політики євроінтеграції Польської держави.

Упродовж періоду інтеграції запорукою ефективності євроінтеграційної політики Польщі була наявність на всіх рівнях державної взаємодії – від найвищого (президент – уряд – парламент) до регіонального (органи місцевого самоврядування) дієвих, налаштованих на взаємовигідну співпрацю та взаємодоповнюючих інститутів, функціонуючих на основі масиву відповідних нормативно-правових актів. Попри те, що, згідно сформованого законодавства, головною рушійною силою закордонної політики Польщі, в тому числі в аспекті прийняття стратегічних рішень, є Рада Міністрів на чолі з прем'єром, чималу роль у її реалізації відіграє також глава держави. А особистісний фактор президента А. Кваснєвського, як свідчить історія, виявився позначеним де-факто навіть очевидною пріоритетністю президентського чинника.

3. Розкрито особливості формування національних інтересів Республіки Польща в процесі постсоціалістичної трансформації та їх вплив на вироблення зовнішньополітичної стратегії держави.

Головним підсумком розвитку Польщі за роки трансформації є створення ринкової економіки. На рішення цього завдання було орієнтовано реформування системи державного управління і державних фінансів, відродження місцевого самоврядування і створення ринкової інфраструктури, а також захисту прав власності.

Одним з найбільш істотних елементів розвитку ринкових відносин у країні можна вважати формування "середовища проживання" підприємств, що сприяє розвитку підприємництва. Мова йде про законодавчо - нормативне забезпечення господарської діяльності, що прискорює розвиток конкурентного середовища, у тому числі залучення в країну іноземного фінансового капіталу, розширення імпорту товарів і послуг, а також протидію монополізму власних виробників. Одночасно створювалася широка система підтримки підприємництва. Основним орієнтиром у розвитку цих процесів були системи, які створені та функціонують в ЄС.

Важливим елементом перетворень стала широка підтримка народу, а також рішучість політичних властей не тільки почати реформи, але й довести їх до кінця. Свою роль зіграли і збережена в суспільстві повага до приватної власності, і живі носії традицій приватного підприємництва.

Кредит довіри населення виявився достатнім для проведення глибоких реформ, що мають серйозні соціальні наслідки, і в першу чергу лібералізації цін і реформи ЖКГ. При цьому здійснювалися заходи щодо пом'якшення для населення негативних наслідків перетворень. Найбільш дієвою формою захисту населення стало стимулювання розвитку приватного підприємництва, що створювало для значної частини громадян можливість вижити в умовах перехідного періоду. В результаті вже в 1993 році вдалося відновити дореформений рівень реальної заробітної плати, а середньої реальної пенсії і поточної допомоги – у 1997-1998 роках.

Обрання курсу на жорстке і максимально швидке вирішення завдань фінансової стабілізації і лібералізації економіки дозволило Польщі швидко подолати трансформаційний спад. Так, вже на рубежі 1995-1996 років Польща першою серед європейських країн з перехідною економікою відновила передкризовий рівень виробництва.

4. Досліджено концептуальні засади, нормативно-правове та інституційне забезпечення євроінтеграційного процесу РП.

В контексті аналізованої проблеми окремої уваги заслуговує функціонування інститутів публічної дипломатії, з реалізацією якими впродовж аналізованого періоду численних заходів та проектів, за відповідного фінансового забезпечення, пов'язане просування закордоном польських інтересів, зміцнення авторитету держави в колі провідних суб'єктів світового співтовариства, формування привабливого її іміджу та національного бренду.

Завдяки підготовці адекватної нормативно-правової бази, формуванню відповідних інститутів, у тому числі на найвищому державному рівні, значною мірою уможливленні успіхи інтеграції Польщі до НАТО та ЄС, а разом з тим, реалізації стратегічної мети зовнішньої польської політики. Рамковій документації, якою забезпечені євроатлантична та європейська інтеграція Польщі, незмінно характерною була не лише чіткість формулювання завдань, але й означеність інститутів, відповідальних за їх виконання, часових рамок та засобів здійснення. Потребує відзначення той факт, що спеціально створений інституційний механізм, який надав процесу європейської інтеграції чіткості та структурованості, уможливив мобілізацію на виконання зобов'язань значні донорські кошти та забезпечив генерування звітності, потрібної для оцінки прогресу виконання вимог як самою Польщею, так і Євроспільнотою, цілком погоджувався з аналогічними механізмами держав-членів спільноти. Разом з тим, не викликає заперечень той факт, що

державні інститути, відповідальні за формування та реалізацію інтеграційної стратегії, створювалися у Польщі залежно від специфіки конкретного етапу її співпраці з ЄС.

А отже адміністративні інститути, створені Польщею для підготовки процесу входу до складу ЄС, довели свою ефективність і вирішили поставлені перед ними завдання. Результатом їх діяльності стала відповідність стандартам ЄС. Такі органи, як Комітет з питань Європейської інтеграції, офіс Комітету з питань Європейської інтеграції, а також інститут Головного перемовника зіграли важливу роль у період підготовки до асоціації.

5. Висвітлено становлення та розвиток взаємовідносин Польщі з Європейським Союзом у період набуття нею членства і значення її вступу до ЄС.

А отже, в довгостроковій перспективі членство в ЄС створює для Польщі можливості принципового підвищення міжнародної конкурентоспроможності економіки і зменшення відставання від більш розвинених країн ЄС. Діючі в ЄС інструменти інтеграції дозволяють забезпечити підвищення ефективності господарювання в країнах, а спільні програми розвитку і структурні фонди підтримують ці процеси. Однак допомога Євросоюзу може бути лише доповненням і стимулом, але не може замінити внутрішніх інтелектуальних та інноваційних зусиль, підприємницької активності в країні, інтенсифікації процесу нагромадження національного капіталу.

Реалізацію євроінтеграційного напрямку політики держави періоду незалежності ознаменував вступ Польщі до Європейського Союзу, що став можливим завдяки глибоким внутрішнім трансформаціям, покликаним забезпечити відповідність стандартам спільноти, та зовнішньополітичною активністю офіційної Варшави.

З приєднанням до ЄС Польська держава, окрім того, отримала підстави для зміцнення у якості лідера Центрально-Східної Європи.

6. Проаналізовано досвід трансформації системи управління Республіки Польща з метою використання перспектив для України.

А саме, процес євроінтеграції Республіки Польщі став вдалим тільки завдяки проявам країною послідовних і наполегливих дій, незалежно від правлячої верхівки. Вступ до ЄС був можливим завдяки прогресивним поглядам громадянського суспільства, церкви, профспілок, інших недержавних організацій на євроінтеграцію. Щоб досягти прискорення відносин із Європейським Союзом, Україна повинна, по-перше: скористатися досвідом країн Центральної Європи і Балтії, особливо Польщі, яка впевнено проводила переговори про вступ до ЄС, оперативно вирішувала внутрішні соціально-економічні проблеми; по-друге: влада має чітко задекларувати незмінність зовнішньополітичного курсу на євроінтеграцію, проводити відкриту, прозору і зрозумілу для своїх громадян і світу інтеграційну політику, сповідувати європейські норми і стандарти життя; по-третє: розробити чітку програму дій уряду з виконання угоди про асоціацію Україна – ЄС і механізми її реалізації. Варто пам'ятати, що ефективність виконання взятих на себе зобов'язань є своєрідним індикатором для Союзу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ

1. «Особливості Євроінтеграційного процесу у Польщі». Лісабонський договір – 10 років після набуття чинності. Що змінилося у функціонуванні ЄС? // Науково-практична конференція : тези доп. — Миколаїв, 2 грудня 2019 р. / ЧНУ ім. Петра Могили. — Миколаїв, 2019. — с.103-106 – Режим доступу: <http://eugov.chmnu.edu.ua/>

АНОТАЦІЯ

Нагорна С.Ю. Трансформація системи управління Республіки Польща в процесі Європейської інтеграції.

Магістерська робота на здобуття освітнього ступеню «магістр». Чорноморський національний університет імені Петра Могили. – Миколаїв, 2020.

В магістерській роботі теоретично розглянуто та практично проаналізовано трансформація системи управління Республіки Польща в процесі Європейської інтеграції. Проаналізовано причини, що спонукали Польщу розпочати процес євроінтеграції та досліджено шляхи країни до ЄС. Розкрито процес інтеграції основних сфер функціонування держави і громадського суспільства Польщі перед вступом до ЄС, проблеми, що постали з поверненням до демократії, реформування економіки та приведення її галузей до сучасних ринкових стандартів. Проаналізовано взаємодію держави, недержавних органів і громадянського суспільства Польщі після набуття членства в Союзі. З'ясовано специфіку, основні етапи та динаміку процесу євроінтеграції у Польщі, досліджено суспільні перетворення всередині країни. Проаналізовані напрями трансформації польського суспільства Зроблено порівняння ситуації в основних сферах Польщі з ситуацією в Україні та висловлено міркування, що з досвід Польщі може перейняти Україна для інтегрування в ЄС. Обґрунтовано наскільки Україна підготовлена до цього процесу. Запропоновано заходи щодо успішного просування України до ЄС.

Ключові слова: Республіка Польща, Європейський Союз, ринкова економіка, євроінтеграція, ВВП, управління.

SUMMARY

Nagorna S.Y. Transformation of the administration system of the Republic of Poland in the process of European integration.

Master's Degree for Master's Degree. Petro Mohyla Black Sea National University. - Mykolayiv, 2020.

The master's thesis theoretically considered and practically analyzed the transformation of the management system of the Republic of Poland in the process of European integration. The reasons that prompted Poland to start the European integration process are analyzed and the country's EU paths are explored. The process of integration of the main spheres of functioning of the state and civil society of Poland before accession to the EU, the problems that have arisen with the return to democracy, reforming the economy and bringing its industries to modern market standards are revealed. The interaction of the state, non-governmental bodies and civil society of Poland after the accession to the Union is analyzed. The specifics, main stages and dynamics of the European integration process in Poland have been clarified, and public transformations within the country have been investigated. The directions of transformation of Polish society are analyzed. The comparison of the situation in the main areas of Poland with the situation in Ukraine is made, and it is suggested that Ukraine can take over the experience of Poland to integrate into the EU. The extent to which Ukraine is prepared for this process is substantiated. Measures to successfully promote Ukraine to the EU are proposed.

Keywords: Republic of Poland, the European Union, market economy, European integration, GDP, governance.

Анотация українською мовою - обсяг 175 знаків, англійською – 248.